

Prezentace metod

Mgr. Barbora Hohnová

2008

Obsah

- Multisystemická terapie (MST)
- The Incredible Years (Webster-Stratton)
- Parent-Child Interaction Therapy (PCIT)
- Další metody založené na manuálech

MULTISYSTEMICKÁ TERAPIE

Metoda vytvořena pro velmi vážné případy, uzpůsobena pro mladistvé delikventy.

Dle Henggelera, 1998

V Norsku implementována od roku 1999

Započetí studie implementace – Universita v Oslu: 2000

Vznik centra vývoje dětského chování – Oslo 2003

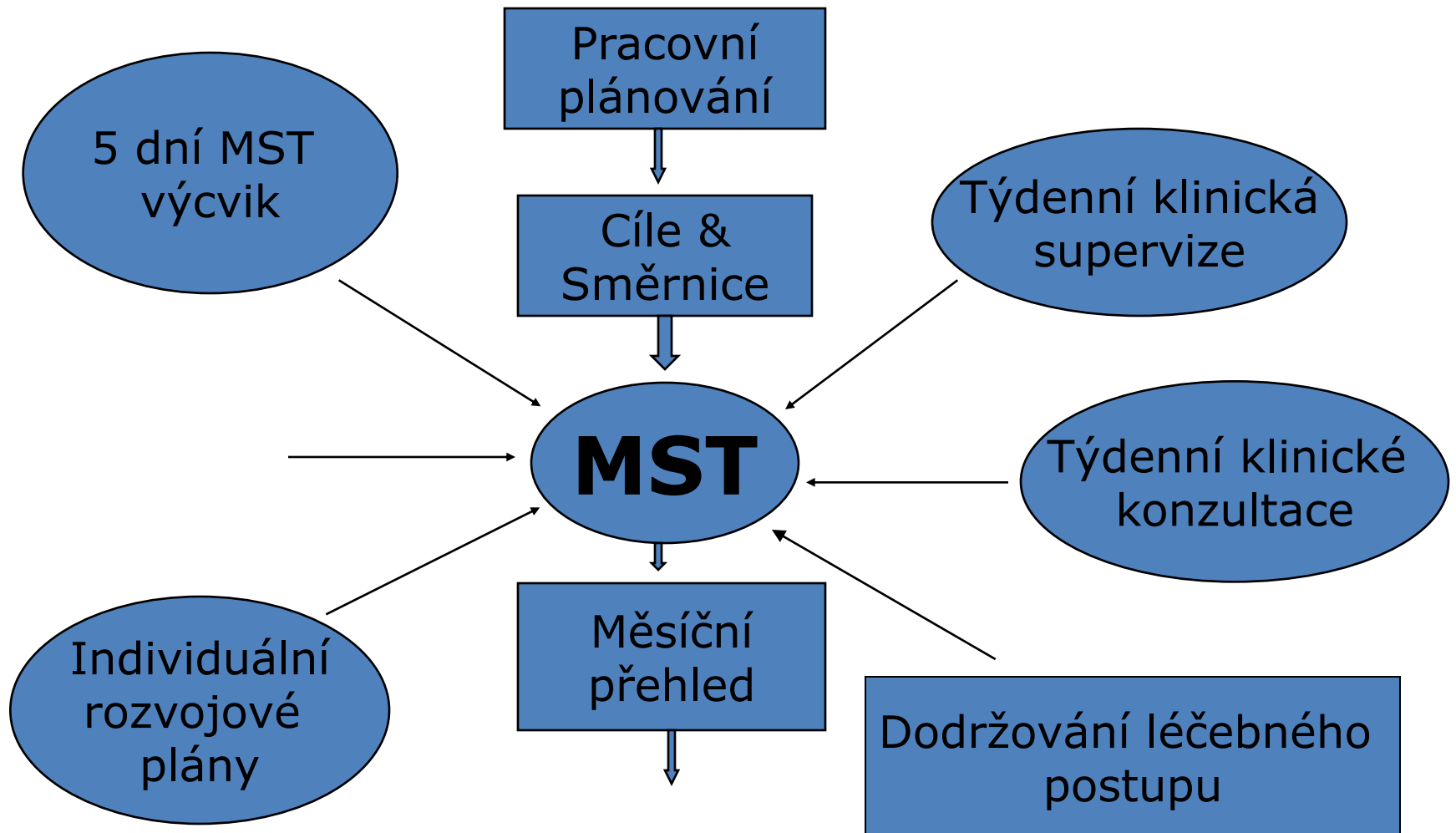
MST (Henggeler & Lee, 2003)

- Terapie zaměřená na adolescenty s vážnými projevy antisociálního a delikventního chování.
- Základní princip MST je změna chování mladistvého v rámci rodinného a společenského systému.
- Po zjištění faktorů způsobujících problémové chování se terapeut společně s celou rodinou zaměřuje na změnu podmínek, v nichž mladistvý žije.
- Cíl terapie: zodpovědné chování mladistvého, prevence před ústavní výchovou.
- Techniky: kognitivně-behaviorální terapie (KBT), behaviorální terapie (BT), pragmatická rodinná terapie, atd. Na základě postupné přeměny chování všech členů rodinného systému se mění celý rodinný systém, tedy i chování mladistvého.
- Terapie se odehrává přímo doma a ve škole
- Intervence dle potřeby, nejméně 1x za týden, terapeut je stále k dispozici na telefonu.

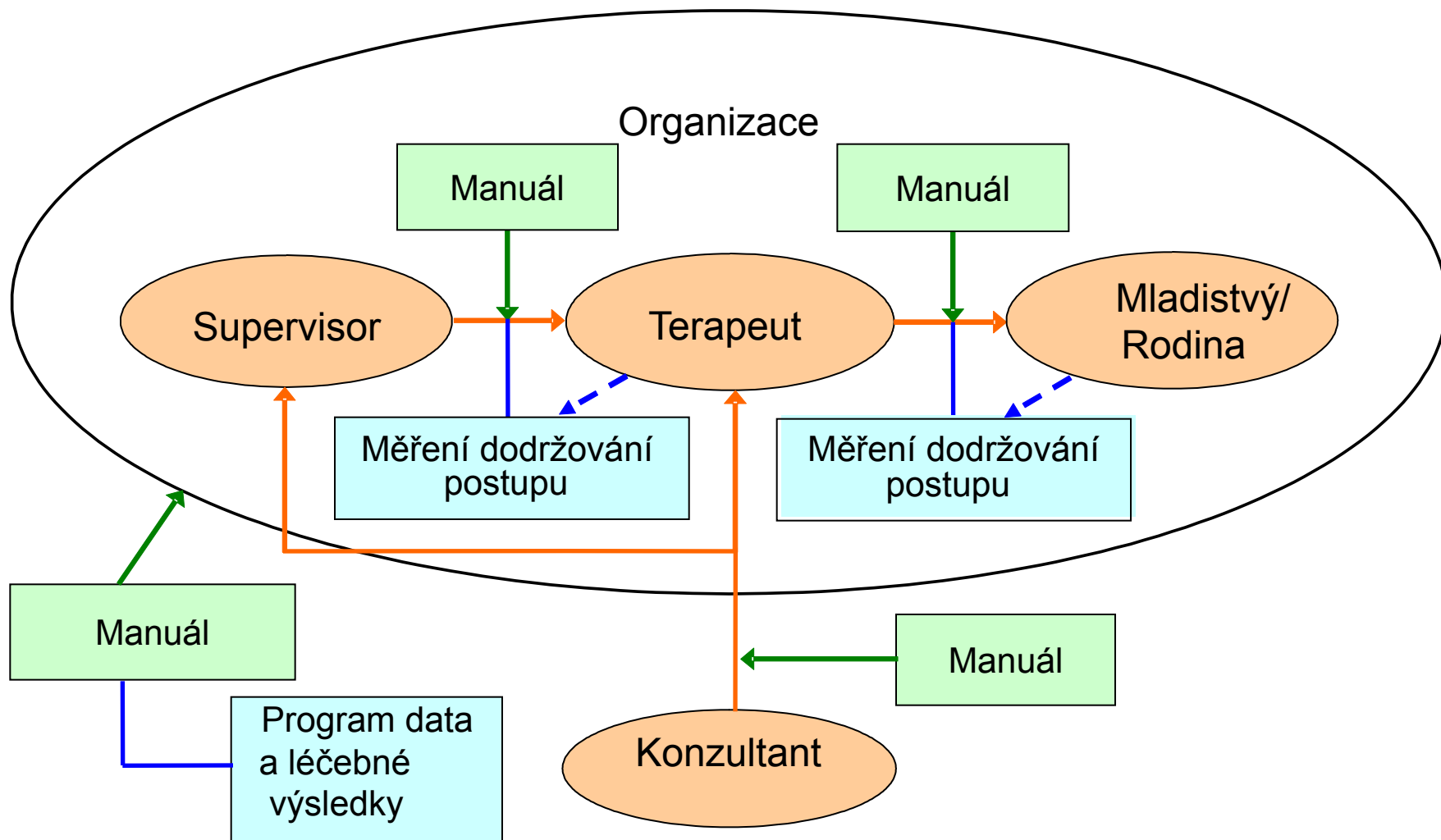
Výhody MST

- Rodina je vždy přítomna, neboť nikam nedochází, terapeut dochází za nimi.
- Terapeut vidí reálné prostředí mladistvého, mladistvý nemůže manipulovat údaji, neboť jej terapeut vidí přímo v akci (in vivo).
- Flexibilita – terapeut vybírá nejvhodnější terapeutickou metodu dle situace.
- Kontrolovatelnost postupu – KBT i BT jsou podloženy výsledky výzkumů i teorií.
- Hierarchická kontrola – na terapeuta dohlíží pravidelně supervizor, na kterého dohlíží jeho supervizor. Systém je kontrolován z více stran (viz dále).

THE MST MODEL



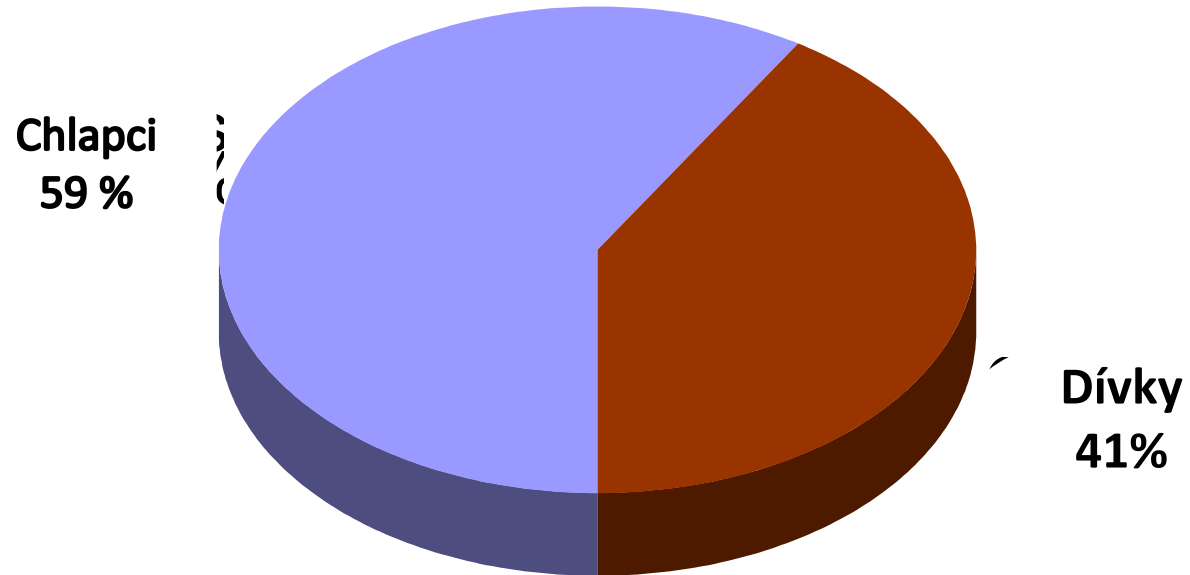
MST systém v praxi:



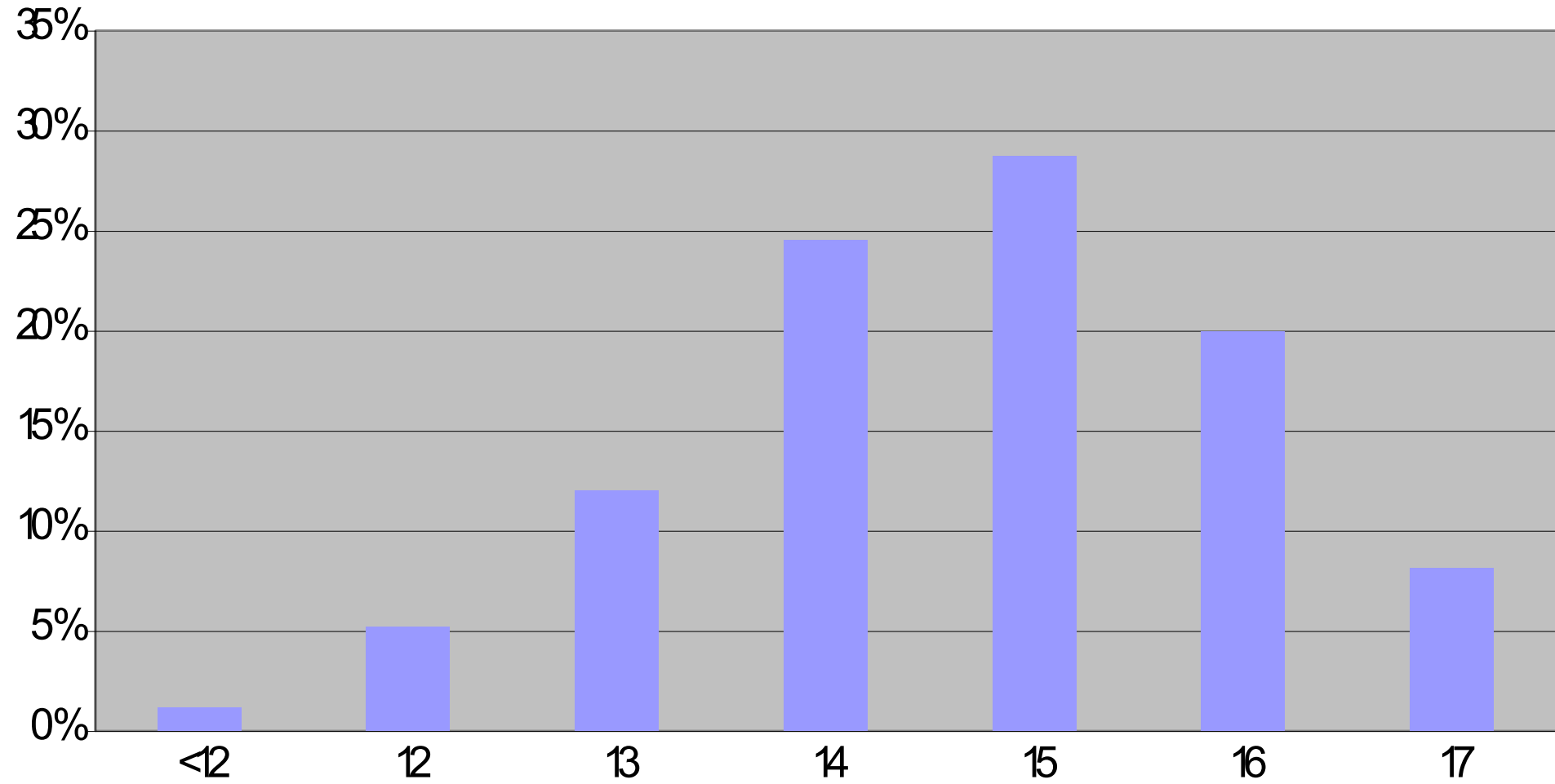
Sít' MST týmů v Norsku

- Zřízeno 22 MST týmů, v každém regionu alespoň jeden, pod správou Národního poradenského systému péče o děti.
- Veškeré výcviky v MST terapii byly provedeny 7 norskými konzultanty ve spolupráci s MST službami.
- V letech 1997-2007: 3500 rodin obdrželo léčbu MST, 100 rodin ve výzkumném vzorku.
- Výzkum potvrdil vyšší účinnost MST oproti běžnému postupu.

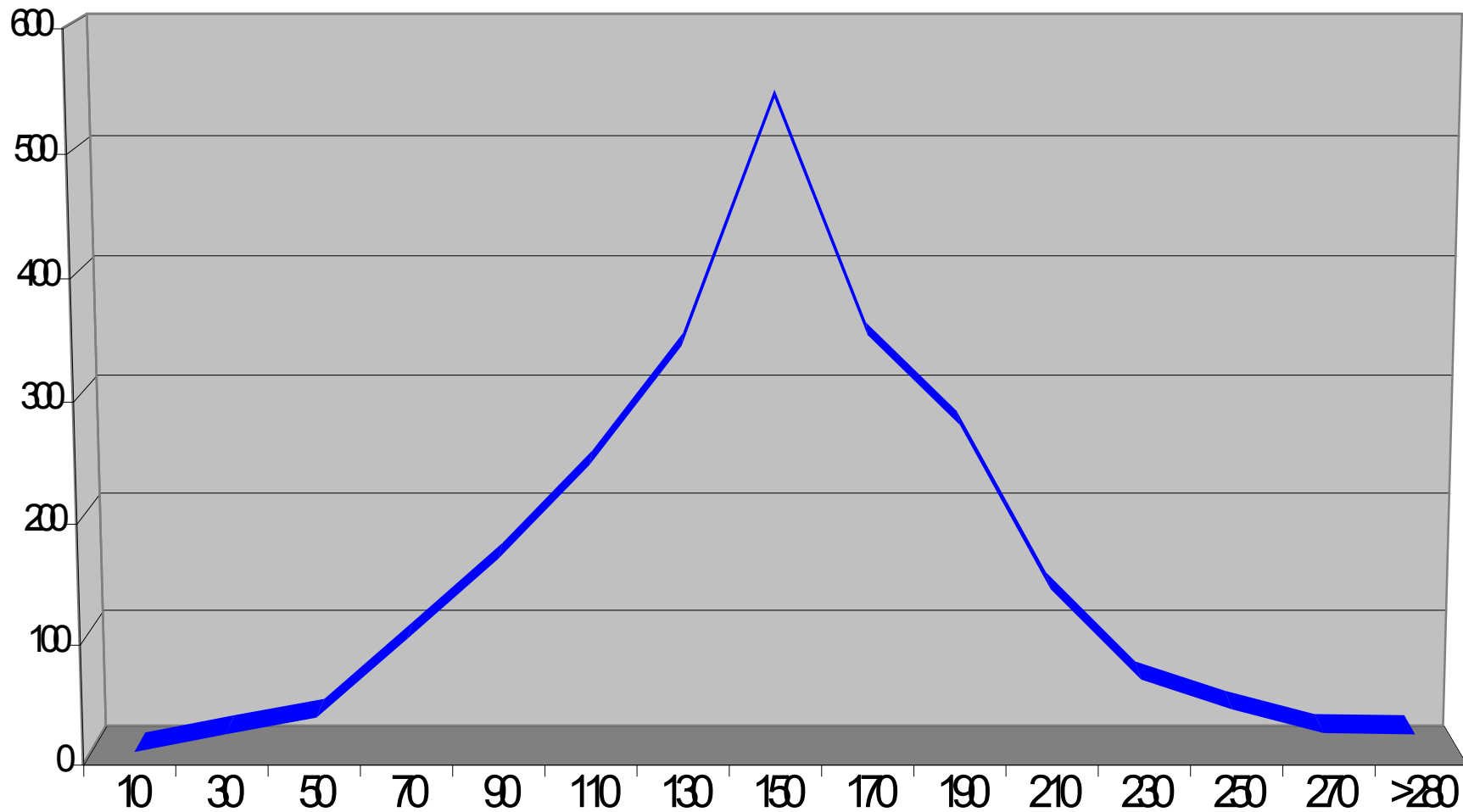
Gender



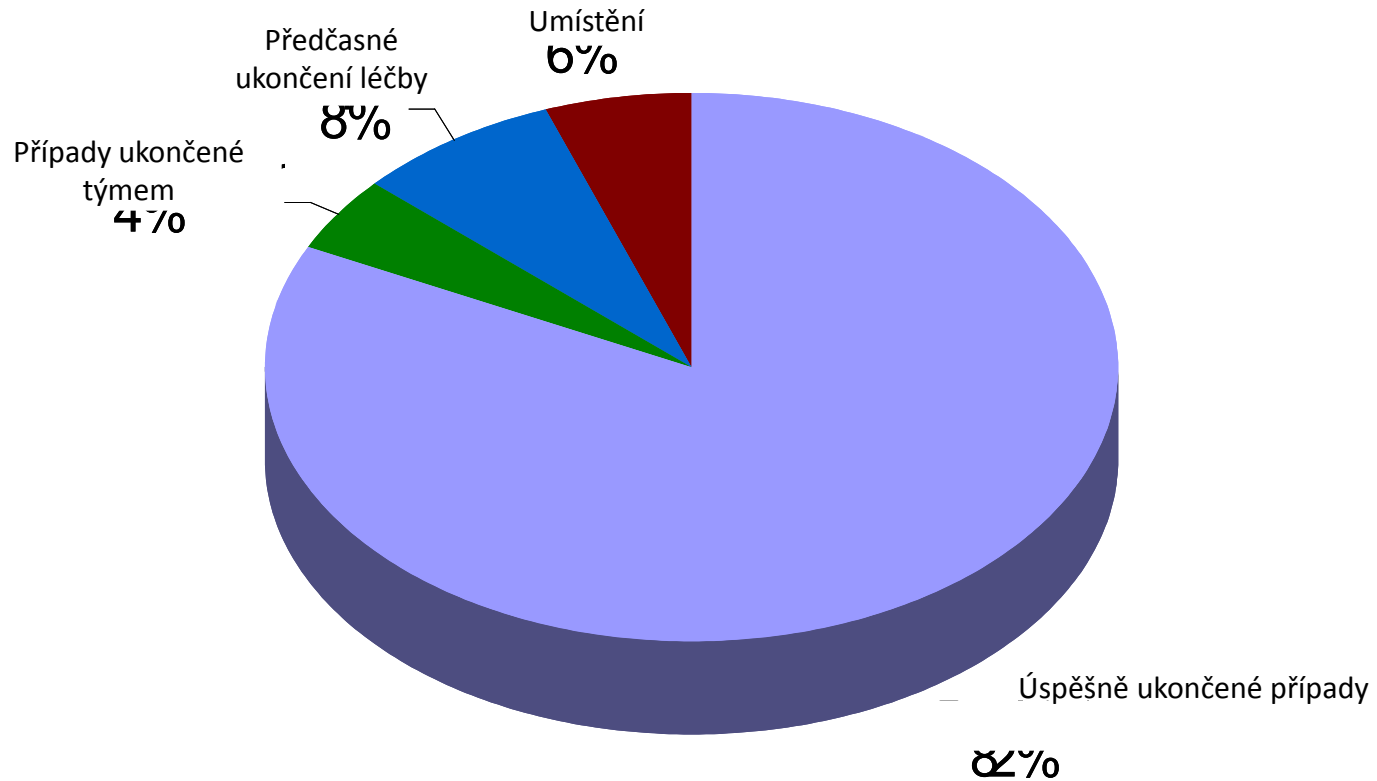
Věk



Doba léčby (ve dnech)



Dokončení léčby (v procentech)



Úspěšnost MST ve sledovaných projevech poruchy chování

- 83% klientů zůstalo po léčbě MST doma.
- Z původních 26% docházelo do školy (práce) po ukončení terapie 88% klientů, po 18 měsících od léčby 80%.
- Z původních 57% dodržovalo zákon po ukončení léčby 96% klientů, po dalších 18 měsících 92%.
- Z původních 56% dětí neexperimentovalo s drogou 90% klientů po ukončení terapie, 86% po 18 měsících od léčby.
- Z původních 38% se zdrželo násilí po ukončení léčby 94%, po 18 měsících od léčby 91%.

System zajištění kvality MST

- Přesné dodržování postupů.
- Plánování individuálního rozvoje pro všechny profesionály.
- Strukturovaný výcvik (orientace and podpora)
- Výcvik v každodenní praxi (průběžný, každý týden revize případů a konzultace)
- Každý týden klinická supervize

THE INCREDIBLE YEARS

Metoda známá pod jménem zakladatelky Webster-Stratton program (W-S)

Metoda vytvořena pro lehké i vážné případy dětí předškolního věku.

Nejúspěšnější preventivní program pro děti ve věku 2-8 let v Norsku

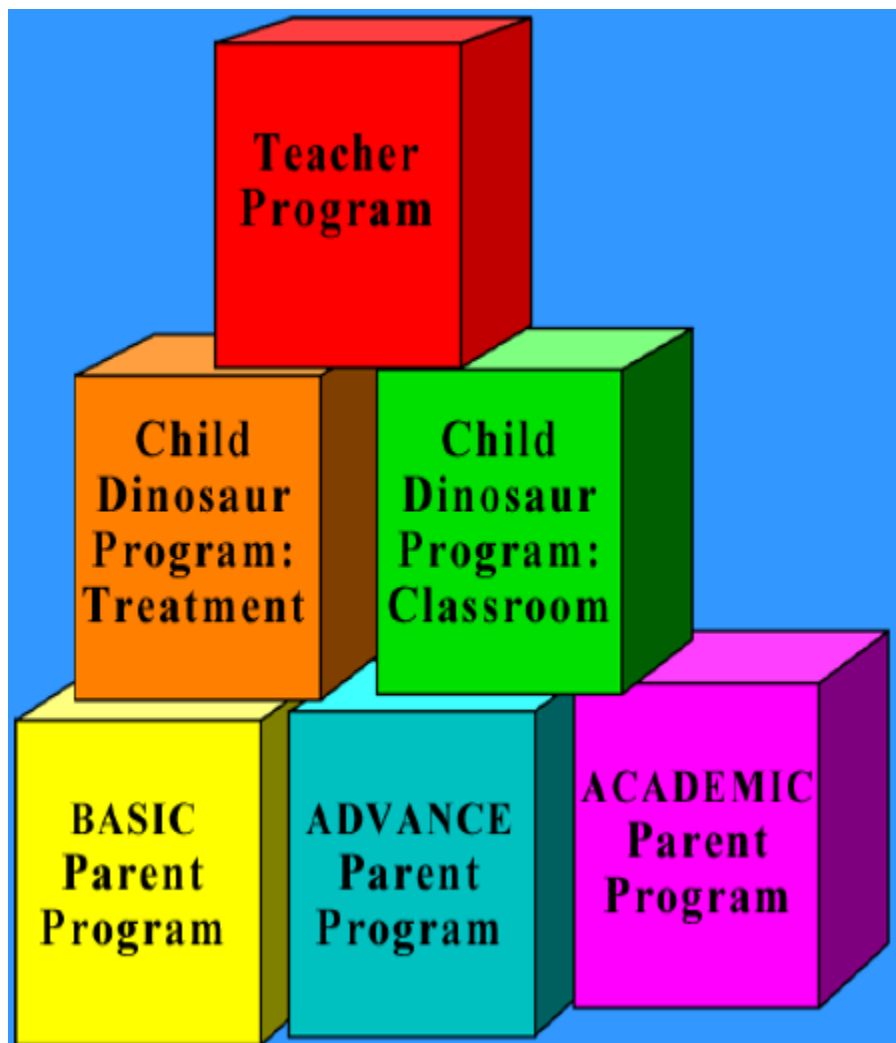
Statistiky problémového chování u dětí

- Čím dál více dětí má problémy s chováním již v útlém věku.
- Mezi 7 až 25% dětí v předškolním věku má diagnostikovanou poruchu opozičního vzdoru.
- Čím ranější projev problémového chování tím pravděpodobnější výskyt poruchy chování a agresivity v pozdějším věku - chronicita.
- Méně než 10% dětí obdrží léčbu včas!
- Léčba speciálně zaměřená na problémové chování dětí v předškolním věku výrazně snižuje pravděpodobnost nárůstu symptomů problémového chování – přitom skoro žádná léčba problémového chování u předškolních dětí není v nabídce poradenských služeb.

3 základní programy

- Program pro rodiče (skupinový výcvik)
- Program pro učitele (poradenství pro skupinu učitelů, i z různých škol)
- Dino-školka: program pro skupinu předškoláků (vrstevnická skupinka)

Vhodné rozložení léčby



Krátkodobé cíle léčby

- Posílit u dětí sociální dovednosti a vhodné dovednosti potřebné ke hře.
- Podpořit u dětí sebekontrolu a efektivní řešení konfliktů.
- Zvýšit emocionální uvědomění, schopnost vidět situaci z různých úhlů pohledu.
- Snížit agresivitu, vzdorovitost, neposlušnost, agresivitu mezi vrstevníky, šikanu, krádeže a lhaní.
- Posílit zdravé sebevědomí a sebedůvěru dítěte.

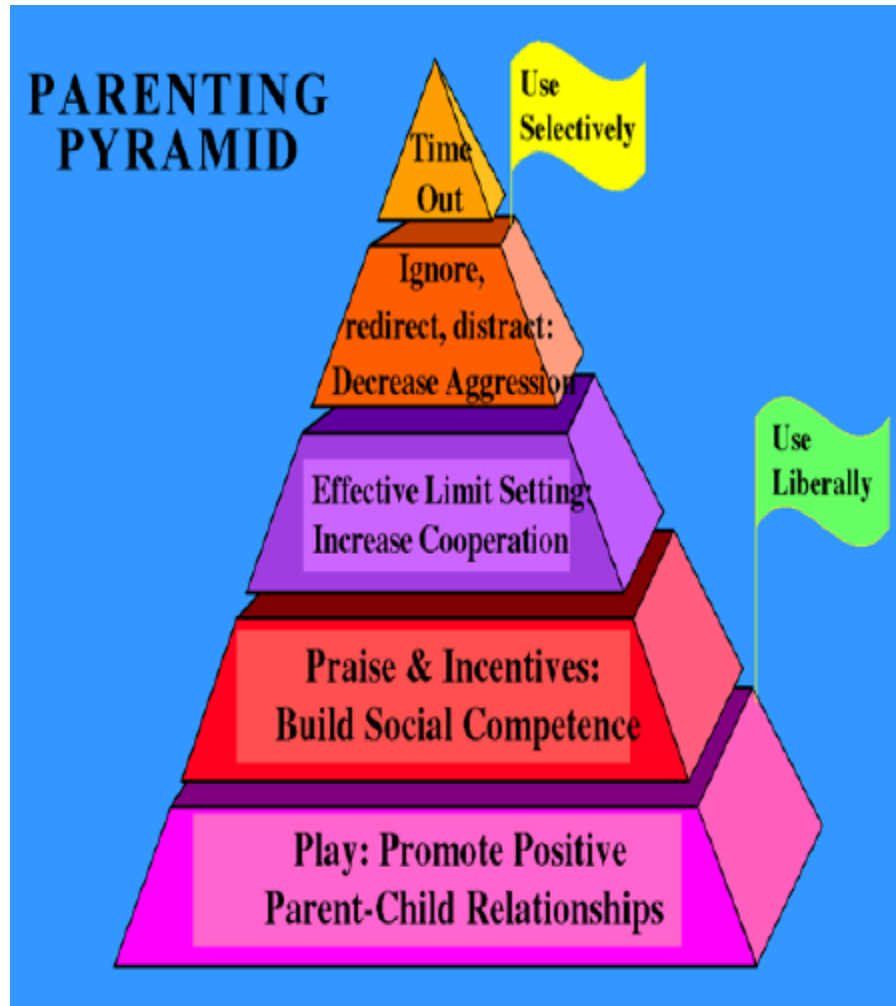
Dlouhodobé cíle léčby

- Snížit riziko násilí, experimentování s drogami a delikventního chování v pozdějších letech dítěte.
- Podporovat kompetence rodičů, učitelů i dětí v rámci krátkodobých i dlouhodobých cílů, tak aby

Cíle zahrnující rodičovský a učitelský přístup k dítěti

- Zvýšení vhodných způsobů výchovy a pozitivního přístupu k dítěti.
- Zmírnění negativního a hrubého přístupu k dítěti.
- Podpora spolupráce mezi učitelem a rodičem.
- Podpora tolerantního školního prostředí se zaměřením se na sociálně-emocionální vývoj dítěte.

Rodičovské dovednosti a techniky zvládání problémového chování



Struktura rodičovského programu

- Pro přijetí do skupiny je nutný vstupní pohovor
- 2 terapeuti, 14 rodičů v jedné skupině
- 1x setkání za týden, setkání trvá 2 hodiny – denní i večerní skupiny
- Celková délka 12 – 16 setkání.
- Možnost telefonické intervence mimo setkání
- Domácí příprava na každé setkání
- Bývá zajištěno hlídání dětí a občerstvení

Struktura dino-školky

- 6 dětí ve skupině
- 2 hodiny týdně po 20 – 22 týdnů
- Používání loutek, hraček, žetonů, ...
- Struktura:
 - Kontrola domácího úkolu, vstupní kolečko
 - Učení se nové dovednosti (20 minut)
 - Hraní rolí, nácvik ve skupinkách
 - Svačina
 - Hry, zábavné aktivity
 - Kolečko pochval
 - Odměny, úkol na příští setkání

Struktura učitelského programu

- Výcvik trvá 6 dnů
- Zaměření na kognitivní, emocionální i behaviorální aspekty chování
- Založen na principech vývoje dítěte
- Týmová práce
- Techniky: video, hraní rolí, nácvik, podpora kolektivu, poradenství v konkrétních případech, individuální plánování.

Výsledky norského výzkumu

(Larsson, Fossum et col., 2008)

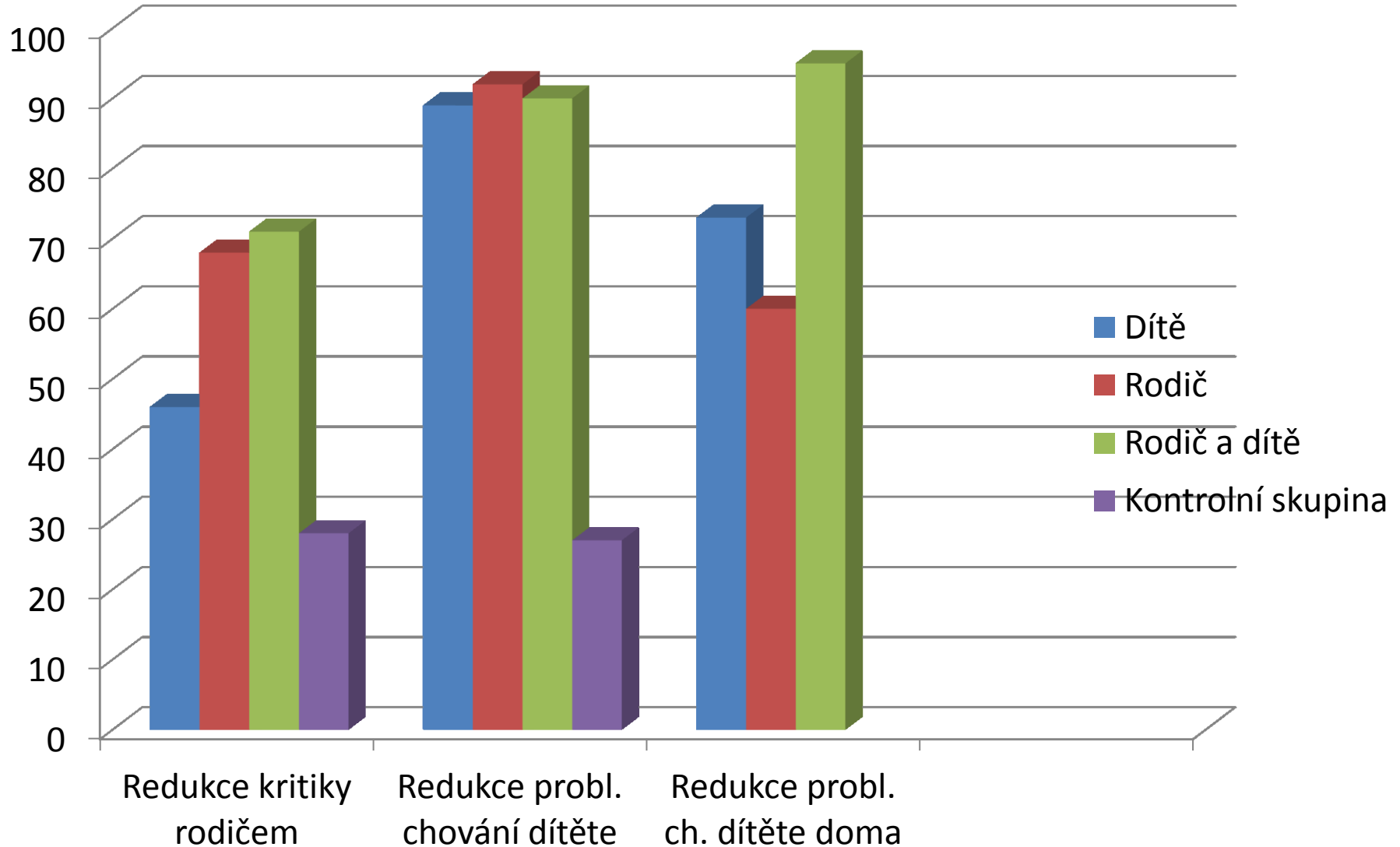
- 127 dětí ve věku 4 – 8 let s diagnózou opozičního vzdoru nebo poruchou chování
- Výsledky: kontrolní „čekací“ skupina nedosáhla takových výsledků jako účastníci terapie
- Nebyl zjištěn velký rozdíl mezi rodinami, kde se zúčastnili jak děti tak rodiče skupinové terapie, a těmi, kde docházeli na terapii pouze rodiče.
- Bylo zjištěno zvýšení kladného způsobu výchovy rodičů.
- Úbytek v nevhodné, nevrle výchově.
- Úbytek symptomů problémového chování
- U 2/3 dětí se jejich chování pohybovalo v normě i po třech letech od ukončení terapie.

Výsledky výzkumů Dino-školky

- Pokud přetrvávaly u dětí výchovné problémy, bylo zjištěno (Taylor, 1998), že pokud se jejich chování upravilo v 89% ve vrstevnické skupinové terapii (Dino-školka).
- Učitelé byli s vrstevnickou skupinkou spokojeni: v 89% s naplněním sociálních a emocionálních cílů, v 71% případech s podporou rodičovské spolupráce, v 81% s jednoduchým propojením se školním kurikulem.
- Rodiče měli pozitivní pocity ohledně Dino-školky v 92%; 86% rodičů považovalo za účelné plnění domácích úkolů z Dino-školky a 84% rodičů předpokládalo, že bude mít Dino-školka pozitivní efekt na chování dítěte i do budoucna.
- 90% rodičů by doporučilo tuto metodu dalším rodičům.

Výzkum účinnosti programu

Webster-Stratton & Reid 2001



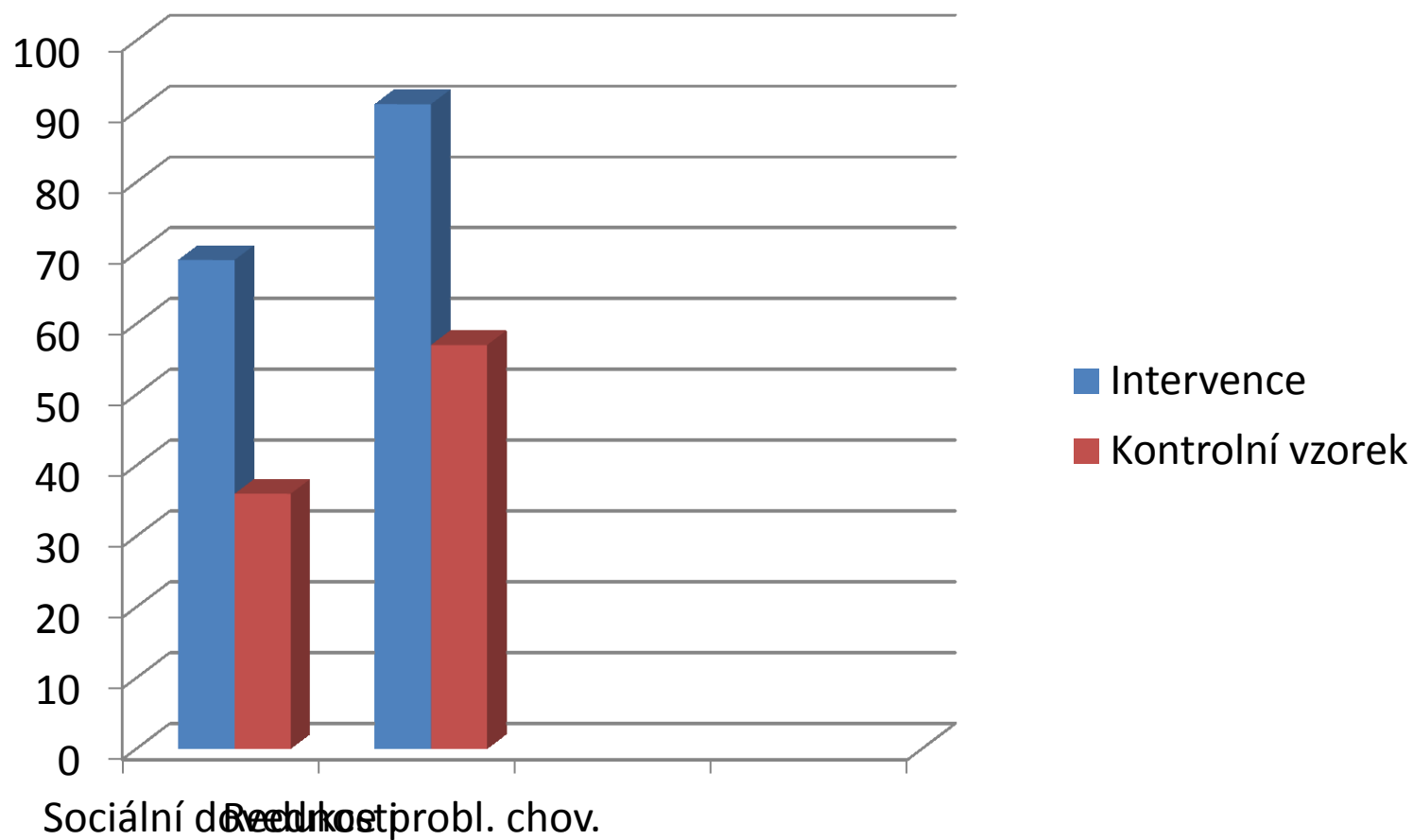
Výsledky výzkumu programu pro učitele

(Webster-Stratton & Reid, AABT 11/99)

- Snížení kritického a nervózního chování učitele ve třídě.
- Zvýšení pozitivního přístupu učitele, disciplíny a fungování kolektivu.
- Zvýšení sociálních dovedností žáků.
- Snížení agresivního chování žáků.

Grafické znázornění výsledků

(Webster-Stratton & Reid 2001)



PARENT-CHILD INTERACTION THERAPY (PCIT)

Program oblíbený u odborníků s poradenským zaměřením

V Norsku od roku 1999, pod záštitou university v Trondheimu a v Tromso

PCIT metoda

- Pro předškolní děti (2-7 let) s problémovým chováním.
- Zaměřuje se na interakce mezi rodičem a dítětem.
- 1x týdně setkání v poradně, celkem 12 – 16 setkání, dle potřeb rodičů.
- Terapeut sedící za jednosměrným zrcadlem pozoruje interakce mezi rodičem a dítětem a dává rodiči instrukce, jak správně k dítěti přistupovat.
- Důležitou součástí tvoří nácvik nově naučených postupů v mezidobí.

1 část CDI (Child-directed interaction)

- Učení se pozitivnímu přístupu k dítěti, (znovu)vytvoření pozitivní vazby k dítěti.
- Mezi základní dovednosti rodičů patří: Popis chování dítěte, reflexe jeho chování, konkrétní pochvala.
- Dále aktivní ignorování provokativního chování dítěte – rozlišování vhodného a nevhodného chování dítěte.
- Cíl metody: zvýšit pozitivní rodičovský přístup a vazbu k dítěti, což tvoří základnu pro trénink disciplíny.

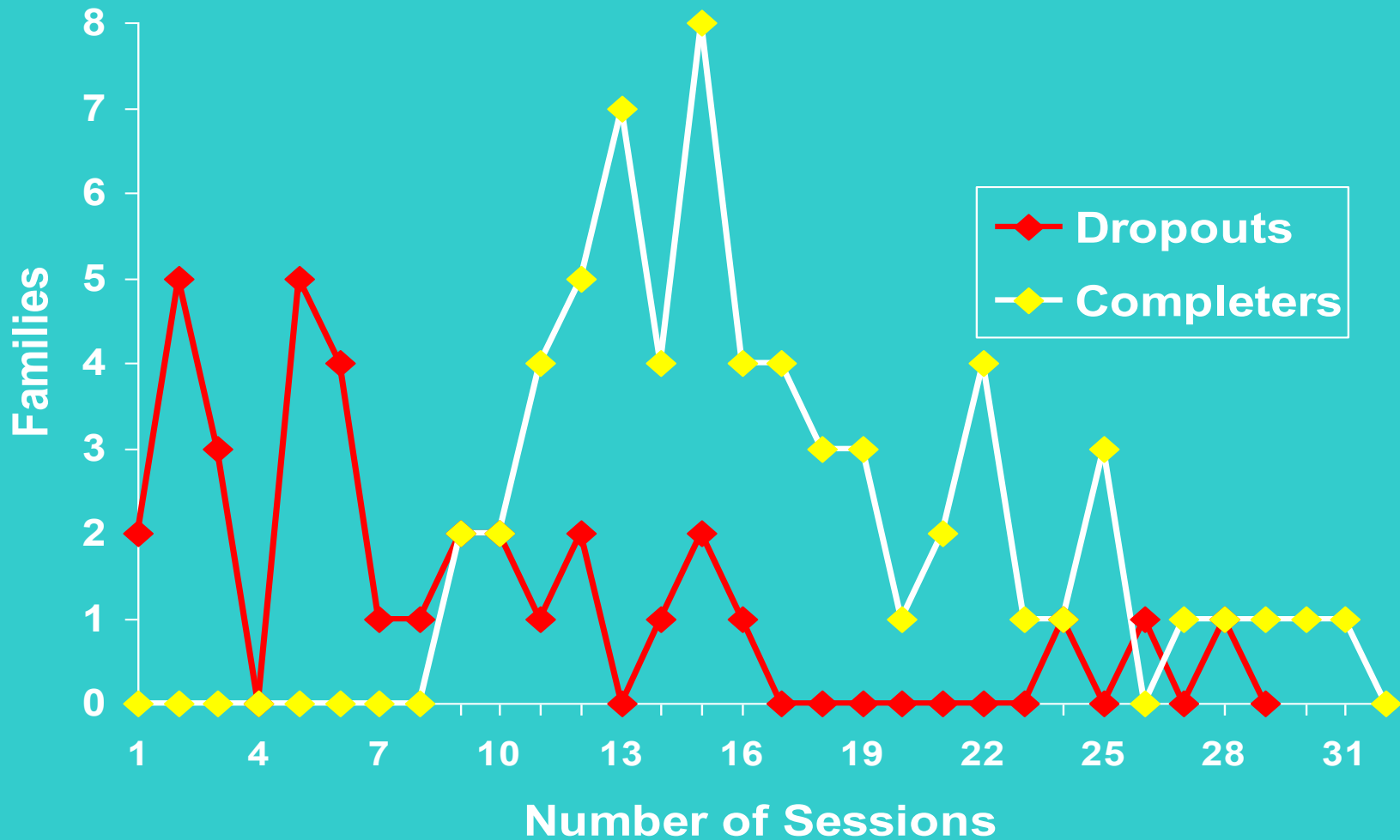
2 část PDI (Parent-directed interaction)

- Když rodič zvládá navázat s dítětem kontakt, přistupuje se ke druhé části.
- Rodiče se učí a nacvičují v dávání přesných, konkrétních instrukcí, v dávání pochvaly, pokud dítě poslechne, nebo usměrnění (time-out), když neposlechne.
- Rodiče nacvičují postupy in vivo, přímo před terapeutem (ze jednosměrných zrcadlem).

Rozdíl oproti ostatním metodám

- Rodič a dítě se podílí na změně společně
- Dvě fáze: PCIT klade větší důraz na emocionální vazbu mezi dítětem a rodičem podloženo teoriemi (Attachment theory)
- Restrukturace rodinných vzorců in vivo
- Není limitována časem (terapie trvá dokud rodič nemá zvládnuty nové dovednosti).
- Assessment – terapeut ví jak začít, pokračovat a skončit, jakých dosáhl výsledků, co je nutné ještě pozměnit.
- Velmi oblíbená metoda u poradenských psychologů právě díky jednoduché implementaci do již zaběhnuté poradenské struktury.

Úspěšně ukončené a neukončené případy



DALŠÍ METODY ZALOŽENÉ NA MANUÁLECH

Multidimensionální terapie pro dětské domovy (MTFC)

Internátní pobytový program MULTIFUNC

Functional Family Therapy (FFT)

Parent Management Training Oregon (PMTO)

Problem Solving Skills Training (PSST)

Positive Parenting Program (Triple P)

MFTC (Chamberlain & Smith, 2003)

- Komunitní program vytvořen pro alternativní či ústavní výchovné internáty, především pro dětské domovy.
- Internátní péče trvá 6-9 měsíců.
- Vychovatelé získají 20-ti hodinový výcvik.
- Opět kontrola supervizory.
- Tokenový systém odměn.
- Výhoda – strukturovanost a kontrolovatelnost programu, vychovatel má jasné instrukce a supervize. Všichni vychovatelé musí dodržovat jasně daná pravidla – klienti nemají možnost tolik ovlivňovat režim.
- Zaměřen na delikventní a problematickou mládež. Používán pouze pokud byly vyčerpány ostatní možnosti.

MULTIFUNC (Andersen, 2006)

- Internátní pobyt – 6 měsíců, ambulantní léčba po pobytu 6 měsíců.
- Pouze v případě, že klient prodělal bez úspěchu MST, poslední šance před ústavní léčbou.
- Opět manuál + jejich výhody.
- Práce s rodinou.
- Založeno na výzkumech – výhoda – norský tým je nadšený, rád naváže mezinárodní spolupráci.

Functional Family Therapy (FFT)

(Sexton, Alexander, 2005)

- Rodinná terapie, manuál, účinnost potvrzena výzkumy.
- Pro vážně narušené mladistvé delikventy ve věku 10 – 18 let a jejich rodiny.
- Od 8 – 12 jednohodinových intervencí v ambulanci či doma po 30 direktivních sezení u velmi vážných případů.
- Vhodné pro Střediska výchovné péče a klinické psychology.
- Hlavní metoda video (používá se k terapii i supervizi případu).

Parent Management Training (PMTO)

(Patterson, Reid, Jones & Conger, 1975)

- Behaviorální terapie zaměřená na nácvik dovedností rodičů
- Na základě nových dovedností rodiče ovlivňují chování dítěte.
- Pro rodiče dětí ve věku 3-12 let.
- Délka léčby variuje dle potřeb rodičů.
- Kromě každotýdenních sezení jsou umožněny i telefonáty pro rodiče v nouzi.
- Většinou se počet sezení pohybuje kolem 17, v případě víkendových telefonických hovorů se počet sezení snižuje na i na 10.

Problem-Solving Therapy Training (PSST)

(Kazdin, 2003)

- Behaviorální terapie zaměřená na děti ve věku 7-13 let.
- Počet sezení většinou 20 – 25, po 40-50 minutách.
- Klientem je dítě, s rodičem udržuje terapeut příležitostný kontakt.
- Děti se učí, jak zvládat a řešit zátěžové situace.
- Mezi dovednosti patří identifikace problému, generování řešení problému, zvažování pro a proti, rozhodování a hodnocení výsledku.
- Používané techniky: hraní rolí, modelování situací, tokeny, úkoly a hry zaměřené na školní prostředí.

Triple P

- Preventivní program vypracovaný v pěti úrovních – od informativních letáků po 20-ti hodinová sezení podobná výše zmíněným behaviorálním terapiím.
- Výhodou: propojenost primární, sekundární a terciální prevence.